

بسم الله الرحمن الرحيم

سخنرانی حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای پور محمدی،

وزیر محترم دادگستری،

در سیزدهمین کنفرانس آمبودزمان‌های آسیایی

جناب آقای رئیس،

همکاران محترم

و میهمانان ارجمند

ابتدا لازم می‌دانم از حضور شما بزرگواران در جمهوری اسلامی ایران تشکر کنم و بابت سه روز پرکار و برگزاری موفقیت‌آمیز سیزدهمین کنفرانس آمبودزمان‌های آسیایی به شما خسته نباشید بگویم. از ریاست محترم اجلاس، دبیر محترم و برگزار کنندگان شپاسگزارم که تلاش فراوانی برای برگزاری خوب این نشست انجام دادند. بنده به نوبه خودم از نتایج این کنفرانس خرسندم و مطالب و تجربیات ارائه شده از سوی هیأت‌های محترم شرکت کننده در این کنفرانس را برای ارتقای کارآمدی آمبودزمان‌ها و تقویت همکاری میان آنها مفید می‌دانم:

- تأکید بر اولویت حمایت از حقوق شهروندی به عنوان سرلوحه فعالیت آمبودزمان‌ها؛
- تأکید بر تقویت و تضمین استقلال آمبودزمان‌ها به نحوی که بتوانند به وظیفه خود در حمایت از حقوق شهروندان عمل نمایند؛
- توجه به اخلاق و معنویت و آموزه‌های دینی برای پاسداشت حقوق انسانها و سلامت اجتماعی و اداری و پیشگیری از تخلف و جرم؛
- اطلاع رسانی بایسته در جهت تنویر افکار عمومی نسبت به نقش و جایگاه آمبودزمان‌ها؛

- برقراری یک سیستم مشاوره اداری با مشارکت افراد حقیقی و باتجربه در جهت خدمت‌رسانی بهتر به شهروندان؛

- طراحی کمپین‌های آموزشی برای بهبود رویه‌های کاری و ساده‌سازی فرایندهای اداری؛

- تلفیق رویه‌های رسمی و غیررسمی رسیدگی به منظور کسب توفیق حداکثری در جهت خدمت‌رسانی به شهروندان؛

اینها تنها بخشی از تجربیات مفید و ارزشمند ارائه شده از سوی کشورهای شرکت کننده در کنفرانس بوده و مطمئناً در چارچوب تبادل دانش و تجربه میان اعضاء مورد توجه قرار خواهد گرفت.

میهمانان ارجمند!

نیاز به گفتگو، تعامل و ارتباط بی‌واسطه میان زمامداران و توده مردم از دیرباز دغدغه جوامع مختلف بوده و علی‌الخصوص حکمرانان عادل را در طول تاریخ بر آن داشته تا شیوه‌هایی را به منظور حفظ و تشویق این ارتباط بیاندیشند، اعزام نمایندگان ویژه به اقصاء نقاط سرزمین‌های تحت حکومت، حضور ناشناس حاکمان در میان توده‌های مردم، ایجاد مکان‌هایی که مردم بتوانند در آنجا بی‌دغدغه از تعقیب و مجازات دل‌نگرانی‌های خود را با زمامداران و صاحبان قدرت بازگو کنند و یا پیش‌بینی زمان‌هایی مشخص در طول ماه و سال برای بارعام و دیدار عموم مردم تنها بخشی از این تلاش‌هاست که تاریخ به خاطر سپرده است. بی‌تردید گفتگوی بی‌واسطه مردم با مسئولین به عنوان یکی از وجوه اجتناب‌ناپذیر مردم‌سالاری، فرصتی برای مشارکت عموم در حیات اجتماعی محسوب می‌شود و راه را برای اصلاح امور در جهت منافع مردم هموار می‌نماید و در این میان البته آمبودزمان یک فرصت ویژه و نویدبخش است.

آمبودزمان، همان‌گونه که در ریشه لغت به معنای "نماینده" است، در واقعیت نیز نماینده و پیام‌رسان دلواپسی‌های شهروندان یک جامعه نزد دستگاه‌های حکومتی است و به عنوان تریبون شهروندان عادی و صدای افراد بی‌صدا می‌تواند بدون مزاحمت بروکراسی‌های معمول اداری، برخوردهای سلیقه‌ای و اعمال فشارهای نابه‌جا، اعتراض و شکوائیه‌آحاد جامعه را تا حصول نتیجه مطلوب پیگیری نماید. حضور و نقش

آمبودزمان ها سنج و شاخص قابل اتکای ارزیابی سلامت اداری نهادهای حکومتی است و یآوری بی همتا برای خود کنترلی و حرکت به سوی اصلاح و بهبود فرایندهای اداری می باشد.

از این منظر آمبودزمان دارای پیوند ناگسستنی با حقوق شهروندی است و علی‌الخصوص حق عمومی شهروندان یک جامعه را در بهره‌مندی از یک سیستم اداری به سامان و مناسب تضمین می‌نماید. به عبارت دیگر، آمبودزمان به عنوان یک نهاد مستقل اولاً بسترساز مشورت و گفتگوی بی‌واسطه حاکمیت با شهروندان است و ثانیاً فراهم آورنده زمینه‌های حضور شهروندان در وجوه مختلف حیات و فعالیت‌های اجتماعی می باشد. نهایتاً با نظارت مستمر بر کارکرد و خدمت‌رسانی نهادهای دولتی، تضمین کننده حق برخورداری شهروندان جامعه از یک نظام اداری مناسب و کارآمد است.

قطعاً شما نیز با من هم‌عقیده هستید که یک نظام اداری مناسب و کارآمد، در کنار شاخصه‌هایی نظیر روان و ساده سازی فرآیندها، تسریع در انجام کارها و به سرانجام رسانی امور، می‌باید از شائبه هرگونه تباهی و فساد بر حذر باشد و به دور از تبعیض و بی‌عدالتی، کرامت و حقوق اساسی شهروندان و مراجعین خود را پاسداری کند. فساد اعتماد سوز است. فساد منابع ملی را زایل می‌کند و زمینه‌های توسعه و پیشرفت کشورها را از بین می‌برد. فساد ریشه‌ها و پشتوانه‌های مردمی را تخریب می‌کند و حکومت‌ها را به انحطاط می‌کشاند.

بر این اساس در جمهوری اسلامی ایران مقابله همه جانبه با فساد نه تنها هیچ‌گاه دست‌کم گرفته نشده بلکه همواره مورد تاکید و توجه دولتمردان و آحاد ملت بوده است. در کشور من، تا امروز اقدامات بسیار زیادی در جهت روان سازی فرایندهای اداری و افزایش شفافیت و پاسخگویی به عنوان شاخصه‌های اصلی سلامت اداری صورت پذیرفته است؛ خصوصاً این که انقلاب اسلامی ایران در ۳۵ سال پیش در واقع یک خیزش ملی - اسلامی عظیم در مقابل فضای تبعیض آمیز، غیر شفاف، ناسالم و ناکارآمد اداری آن روز بود. لذا جمهوری اسلامی ایران از ابتدای تأسیس، مبارزه با وجوه مختلف فساد را در دستور کار داشته و قوانین کارآمدی در این زمینه تدوین نموده است. بطور مثال:

در سال ۱۳۸۱ (۲۰۰۲ یا یازده سال پیش)، شورای عالی اداری، برنامه "ارتقاء و حفظ کرامت مردم در نظام اداری" را تدوین کرد که به موجب آن کلیه دستگاه‌های اجرایی موظف به تدوین منشور اخلاقی شدند. بر اساس همین قانون، به منظور آشنایی روسا و مدیران اجرایی دستگاه‌ها و کارکنان با فرآیندها و در جهت تسریع در پاسخگویی به مردم، بهبود محیط کار و افزایش نظم و انضباط اداری، دستورالعمل جامعی در خصوص احصاء و اصلاح روش‌های انجام کار در ادارات و شیوه اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات به روش ساده تهیه و ابلاغ شد.

دولت همچنین با آگاهی از نقش نیروی انسانی و مجموعه کارکنان واحدهای مختلف اداری در کیفیت ارائه خدمات و در نتیجه ایجاد حس رضایت در شهروندان و مراجعین، لوایح متعددی را در زمینه تشویق و تنبیه کارکنان دستگاه اجرایی و نحوه رسیدگی به شکایات ارباب رجوع تدوین کرده است. وزرا و روسای دستگاه‌ها نیز موظف هستند بر اساس گزارش‌های دریافت شده از نمایندگان خود، استانداران و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، نسبت به عزل مدیران ناتوان و غیر موثر که موجبات رفع مشکلات مردم را فراهم نمی‌کنند، اقدام نمایند.

در سال ۱۳۸۹ (۲۰۱۰) قانون ارتقاء سلامت اداری و مبارزه با فساد به تصویب رسید و در ماده ۲۵ این قانون آمده است همه دستگاه‌ها موظفند ظرف یک ماه به سوالات و اعتراضات شهروندان پاسخ دهند و برای تحقق و اجرای صحیح این وظیفه سازمان بازرسی موظف به نظارت شده است که این سازمان طی سه سال گذشته با ایجاد یک سامانه الکترونیکی گسترده و قوی و با ایجاد ارتباط مستقیم با مردم از طرفی و ارتباط با بیش از ۷۰۰۰ واحد اجرایی کشور از طرف دیگر، بر این امر نظارت می‌کند.

همچنین در سال ۱۳۸۷ کشور جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل ملحق شد که وزارت دادگستری به عنوان مرجع ملی تعیین گردید. طی ۵ سال گذشته کشور ما در دو مرور بر دیگر کشورها حضور داشته و خود نیز یکبار مورد مرور و بازرسی قرار گرفته است که توسط دفتر کنوانسیون و کشورهای مرور کننده مورد تقدیر واقع شده است.

قوانین و دستورالعمل‌های دیگر نیز در راستای تحقق حقوق شهروندی و پاسخ‌گویی و رسیدگی به شکایات مردمی، تصویب و عملی شده است که در گزارش‌های مکتوب تقدیم خواهد شد. در نتیجه صریحا اعلام می‌داریم جمهوری اسلامی ایران در رعایت حقوق شهروندان و رسیدگی به شکایات و رفع تظلم بر اساس قوانین مترقی و متعالی خود کاملا جدی و جسورانه عمل کرده است. به نحوی که امروز هیچ شهروندی از طرح شکایت و پیگیری آن در هیچ سطحی احساس نگرانی نمی‌کند.

جامعه مدنی در کشور ایران از توان بسیار بالا و مقتدری برخوردار است. مراکز و مراجع دینی و مذهبی از حرمت، استقلال و کرامت بالایی برخوردارند و حافظ حقوق مادی و معنوی جامعه هستند.

NGO ها (سازمان‌های مردم نهاد) رشد قابل توجهی داشته‌اند و امروز ما هزاران تشکل مردم نهاد و فعال داریم. حضور با نشاط و گسترده شهروندان در انتخابات ملی و محلی حکایت از پاسداشت حقوق عمومی و اعتماد عامه مردم به این فرایند است. در انتخابات اخیر ریاست جمهوری و شورای اسلامی شهر و روستا ۷۳٪ شهروندان جمهوری اسلامی ایران شرکت کردند که بی شک در سطح بالاترین مشارکت‌ها در سطح بین‌المللی است. یکی از شعارهای اصلی دولت جدید حفظ حقوق شهروندی، احترام به همه مردم و پاسخگویی و صداقت است که خوشبختانه با استقبال وسیع و معنادار مردم ما رو به رو شد و موجب افزایش اعتماد عمومی و امید به آینده شده است.

آزادی مطبوعات، سایت‌های خبری، نشستهای سیاسی و فعالیتهای حزبی در سطح وسیع حکایت از احترام به اعتقادات و دیدگاههای افراد مختلف جامعه و مشارکت آنان در تعیین سرنوشت خود دارد. امروز رسانه‌ها در جمهوری اسلامی ایران نقش فعالی در ارائه خواسته‌ها و مطالبات مردم دارند و به یکی از حوزه‌های تاثیر گذار در پاسداری از سلامت اجتماعی و پاسخگویی تبدیل شده‌اند و به صورت روزانه مطالبات مردم و اعتراضات و دیدگاههای آنان را مطرح نموده و مسئولین مورد سوال قرار می‌گیرند.

مجلس شورای اسلامی با تلاش گسترده و پیگیر خود و نمایندگان، با اختیارات بسیار وسیع حافظ حاکمیت اراده ملی و شهروندان است. اعضاء مجلس ایران به عنوان نمایندگان مردم نقش بسیار سازنده، مفید و اعتماد برانگیزی در تأمین مطالبات عمومی و اجرای قوانین ایفا می‌کنند. استقلال مثال زدنی و بی

بدیل قوه قضائیه در جمهوری اسلامی ایران و برخورداری از موقعیت برابر با دیگر قوای کشور و برخورداری از حق نظارت بر همه دستگاههای اجرایی کشور، پایگاه مطمئن اجرای قانون، احقاق حق و پیاده کردن عدالت در جامعه ما است.

البته برای اطمینان از دقت و صحت اقدامات در مراحل مختلف دادگاههای تجدید نظر و عالی در سیر دادرسی طراحی شده است که باز برای رعایت احقاق سریع تر حقوق عمومی نسبت به کاهش زمان دادرسی و سرعت در رسیدگی قضایی قوانین مناسب و مفیدی تصویب شده و یا در حال بررسی و تصویب در مجلس شورای اسلامی می باشد.

شورای دستگاههای نظارتی کشور که متشکل از نمایندگان سه قوه مجریه، مقننه و قضائیه می باشد و از هر قوه دو رئیس دستگاه توانمند و مسئول در این شورا حضور دارند مسئول نظارت بر سلامت اداری و پیشگیری از فساد می باشند. اینها بخشی از ساختارها و اقدامات انجام شده در جمهوری اسلامی ایران برای رعایت حقوق شهروندان می باشد.

جناب آقای رئیس و مهمان گرامی!

آری! همانگونه که فساد اداری در تضاد با حقوق شهروندی است و حقوق شهروندان در یک سیستم غیر قابل اعتماد و فاسد تأمین نمی گردد، سیستم اداری کارا و به سامان مستلزم پایبندی به اصولی است که اهم آن قانون گرایی، شفافیت، پاسخ گویی، عدم تبعیض، عدم سوءاستفاده از اختیارات، ثبات تصمیم گیری، نقد پذیری، عقلانیت و اعتدال، نزاکت و ادب اداری و تعهد به نتیجه بخش بودن اقدامات و ارجاعات و... است و باز پر واضح است تنها در سایه مراقبت دقیق سازمانهای ناظر دولتی و غیر دولتی و واحدهای عمومی مستقل نظیر آمبودزمانها می توان یک نظام اداری سالم، خدمت رسان، رضایت بخش و مبتنی بر اصول پیش گفته را مستقر ساخت.

البته فساد در دنیای امروز مقوله‌ای بسیار پیچیده و دارای ابعاد مختلف است و دیگر به داخل مرزهای ملی منحصر نمی‌گردد. حضور باندهای بزرگ فساد در عرصه بین‌المللی، گسترش فن آوری خصوصاً در عرصه الکترونیک و دسترسی این گروه‌ها به اینگونه فن آوری‌ها باعث گردیده است مبارزه با فساد از عهده یک دولت به تنهایی خارج باشد. همین امر دولت‌ها را بر آن داشته تا از طریق تعامل و تبادل دانش و تجربه در قالب کنوانسیون‌های بین‌المللی، مجامع جهانی و ابتکارات منطقه‌ای نظیر آنچه امروز ما و شما بزرگواران را گرد هم آورده، برای تبعات خسارت‌بار حضور و فعالیت گروه‌های فساد فراملی چاره اندیشی نمایند.

هرچند باید اقرار نمود ارتباط میان مبارزه با فساد در سطح ملی و مبارزه با این پدیده در عرصه بین‌الملل یک رابطه دو سویه است به نحوی که از یک سوی مبارزه با فساد در بعد ملی منوط به همکاری کشورها در عرصه بین‌المللی است و از دیگر سوی موفقیت بین‌المللی نیز در صورت عزم ملی کشورها برای مبارزه با فساد و تقویت نهادهای ملی نظارتی نظیر آموذمان‌ها، امکان پذیر است. لذاست که می‌بینیم به عنوان مثال کنوانسیون ملل متحد برای مبارزه با فساد که از بهترین تلاش‌ها و ابتکارت بین‌المللی در این زمینه به شمار می‌رود در کنار پیش‌بینی و تشویق سازوکارهای مختلف همکاری قضایی و اداری میان کشورها، در موارد متعدد مثل مواد ۵، ۷، ۹، ۱۰ و ۱۳ بر لزوم آگاهی بخشی و زمینه‌سازی مشارکت عمومی در مقابله با فساد از طریق شفافیت، نظارت و تصمیم‌سازی تأکید نموده است.

امروزه مبارزه با فساد دغدغه مشترک همه ماست. ما با شما در این اصل که ناکارآمدی و تبعیض زمینه ساز فساد و تضييع حقوق شهروندی است متفق‌القول هستیم. تبعیض نه تنها زمینه ساز فساد که خود فساد است و نهایتاً آنجا که فساد بوجود می‌آید حقوق شهروندان قربانی خواهد شد.

جناب آقای رئیس، همکاران محترم و حضار ارجمند!

ما امروز در عصر دگرگونی مفاهیم و مصادیق زندگی می‌کنیم. ما در عصری زندگی می‌کنیم که نه تنها مفهوم فساد که حتی مفهوم حقوق شهروندی نیز مورد تعرض و دگرگونی قرار می‌گیرد. فرهنگ‌ها با پیشینه‌ی ارزشمند خود و ملت‌ها با تجارب و دستاوردهای فکری و تمدنی برای انسان حقوق والا و متعالی

قائل هستند که متأسفانه با تفاسیر منفعت طلبانه و سودپرستانه و سطحی مورد خدشه قرار می گیرد که وظیفه ماست که جایگاه متعالی انسان را پاس داریم و در راستای تحقق آن تلاش کنیم.

امروزه حقوق شهروندی از نظام‌های تبعیض‌آمیز بین‌المللی و رویه‌های اشتباه جهانی بیش از ناکارآمدی ساختارهای ملی متضرر می‌شوند و مظاهر و جلوه نظام‌های فاسد و ناکارآمد جهانی نظیر جنگ افروزی و اشغال کشورها و تحریم و تهدید ملت‌ها در کنار تروریسم لجام گسخته هر روزه شهروندان بی‌گناه کشورها را قربانی می‌کند. تردیدی نیست که گردن کشی‌های بین‌المللی، تهدیدها و تحریم‌های مستکبرانه به رویه سالم بین‌المللی و اعتماد و تفاهم جهانی صدمه می‌زند و تعامل و همکاری کشورها را تحت الشعاع قرار می‌دهد. کشور ما قربانی این رفتار ناصحیح و تفسیرهای غلط و توسعه طلبی است که خوشبختانه با اراده ملت بزرگ ما و حمایت و عنایت خداوند منان بسیاری از موانع و مزاحمت‌ها دفع شده است.

آقای رئیس، مهمانان گرامی، خانمها و آقایان

مبارزه با فساد در بعد ملی تنها با احتراز و اعتراض در مقابل رویه‌های نادرست و وجوه ضد بشری اقدامات خصمانه علیه منافع و حقوق شهروندان کامل می‌شود و توفیق در عرصه بین‌المللی نیز منوط به اراده جهانی برای همکاری صادقانه و حق طلبانه و به دور از اشتباهات و تحمیل‌ها و ساختارهای ناکارآمد بین‌المللی خواهد بود. در پایان از تلاش‌های ارزشمند همه شما در راستای حاکمیت حق و دفاع از حقوق مردم و شهروندان تشکر می‌کنم. موفقیت‌های بیشتری را برای شما آرزومندم.

والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته